

בבא בתרא קע

שווערד

1. יד רמה על בבא בתרא דף קע/א

אמר ליה אביי אם כן פלגתה לדמר דאוקמיה לעיל לטעמיה דרבן שמעון בן גמליאל דאותיות נקנות במסירה. אמר ליה ותפלוג. אמר ליה אם כן קשיא דרשב"ג אדרשב"ג. ואידחיא לה הא דרב דימי. ואפי' הכי שמעינן מינה אפי' למאן דאמר אין אותיות נקנות במסירה, דמאן דאכיל לה לארעא שני חזקה וטעין דמזבן זבנה, אע"ג דלא נקיט בידיה שטרא ולא טעין נמי דשטרא הוה ליה ואירכס, לא אמרינן כי מהניא חזקה היכא דאיכא למימר שטרא הוה לי ואירכס מטעמא דטפי מתלת שני לא מזדהר איניש בשטריה, אלא אע"ג דלא זאבין מיניה בשטרא, כיון דטעין דזבנה מינה בחד מאנפי הקנאה דמהני בזבני מהניא ליה חזקה. דהא הכא דלמאן דאמר אין אותיות נקנות במסירה האי שטרא דנקיט מחזיק כמאן דליתיה דאמי ואיהו נמי לא קא טעין דזבן מיניה בשטרא אחרינא ואפילו הכי מהניא ליה חזקה:

2. תדושי הר"ן על בבא בתרא דף קע/א

כגון שנמצא א' מהם קרוב או פסול. ומש"ה ארשב"ג שצריך חזקה דכיון דקסבר עידי חתימה כרתי הרי השטר פסול וצריך הוא חזקה לראיה, וא"ת והא כיון שהשטר פסול אף חזקה נמי לא מהניא ליה דהא תניא בתוספתא (בפ' חזקת הבתים) [פ"ב] האוכל שדה מחמת אוננו ונמצאת אוננו פסולה אף חזקתו בטלה, י"ל דבחזקת אכילת פירות שהיא לראיה ואינה קונה אה"נ אבל הכא בחזקת נעל גדר ופרץ כל שהוא עסקינן שהיא קונה מצד עצמה וכן פר"ש ז"ל, ומיהו בירושלמי במס' שבועות (פ"ו) משמע דכי אמרינן דאוכל שדה מחמת אוננו ונמצאת אוננו פסולה חזקתו בטלה דוקא כגון שלא טען מתחלה אלא שיש לו שטר דכיון שנמצאת פסולה הוא חוזר לדון בחזקה ולפיכך אינו טענה, אבל אלו טען מתחלה שיש לו שטר וחזקה אע"פ שנמצאת אוננו בטלה אין חזקתו בטלה:

3. יד רמה על בבא בתרא דף קע/א

צח. איבעי תימא הכא בלברר קא מפלגי. רבי סבר ואף על פי שיש עמו חזקה צריך לברר את שטרו, אם נמצא שטרו כשר מעמידין שדה בידו, ואם לא יכול לברר את שטרו כגון שמתו עדיו או שהלכו למדינת הים ולא נמצאו עדים אחרים שמעידין על כתב ידן, כיון שלא נתברר שהוא פסול חוזר ונדון בחזקה. אבל אם נתברר ששטר מזויף הוא כגון שהיו עדיו קימין ואמרו מעולם לא חתמנו בו ואינו יכול לקיימו מפי אחרים בטל השטר ובטלה החזקה. ... וקי"ל כרבי כדבענן למימר קמן:

4. עיין בהג' יעב"ץ: "כי הא דרב יצחק בר יוסף הוה מסיק ביה זוזי ברבי אבא אתא לקמיה דרבי יצחק נפחא אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני"

5. יד רמה על בבא בתרא דף קע/ב

אמר אלא לברר א"ל אלא נמי לברר קאמינא. וש"מ דהמלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרעו בעדים. ואם א"ל פרעתיך בפני פלוני ופלוני יבואו פלוני ופלוני ויעידו, דאי אתו הנך פלוני ופלוני ואמרי לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן ומיחייב לשלומי ליה. ואי ליתנהו להנך פלוני ופלוני משתבע נתבע היסת ומפטר. והני מילי דטעין פרעתיך בפני פלוני ופלוני דמשמע דבריא ליה דפרעיה באנפיהו, וכיון דאתו הנך פלוני ופלוני ואמרי לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן, אבל היכא דא"ל ולא פרעתיך בפני פלוני ופלוני דרך תמיהא דמשמע דמספקא ליה מילתא וקא בדיק עלה דמילתא מתובע, אע"ג דאתו הנך פלוני ופלוני ואמרי לא היו דברים מעולם לא הוחזק כפרן, דכל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש ולא אדעתיה ...

6. שו"ע חושן משפט - סימן ע

(א) אסור להלוות בלא עדים, ואפילו לתלמיד חכם, אלא אם כן הלוהו על המשכון. והמלוה בשטר משובח יותר. וכל המלוה בלא עדים, עובר משום לפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט, יד), וגורם קללה לעצמו. המלוה את חבירו בעדים, בלא קנין ובלא שטר, אין צריך לפרעו בעדים, אלא נאמן בשבועת היסת, לומר: פרעתיך... (ב) אמר: פרעתיך בפני פלוני ופלוני, אומרים ללוה: הביאם והפטר (שצריך לברר דבריו) (טור). לא באו, ואפילו באו, והכחישוהו ואמרו: לא היו דברים מעולם, ישבע היסת ויפטר. ואם אומר שהזמינם לעדים כשפרעו, אם הכחישוהו, חייב לשלם: הגה - וי"א דאין חילוק בין הזמינם או לא, וכל שבאו עדים והכחישוהו חייב לשלם. אלא שאין צריך לברר דבריו (הרא"ש פ' גט פשוט והמגיד פ"ו מה' טוען אליבא דהרמב"ם). ואם לא יוכל להביא העדים, לית לן בה.

7. שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף קע/ב

מתניתין. וכן יפה לו ואל יורע כחו של זה. כלומר כן יפה ללוה שלא יורע כחו של מלוה להחליף שטרו שאם היה מחליפו היה מגרע כחו לפי שמתחלה כשהיה החוב גדול והיה עליו קול של חוב גדול היה חנוק לפרעו וזילי נכסיה אבל עכשיו שהחוב קטן אינו מרגיש בו ולא יפרענו לעולם ואלו היה עושה כן לא היה מלוה רוצה לקבל ממנו פרעון לחצאין אלא היה כופהו

לפרוע בבת אחת הילכך יפה לו ללוה שלא יגרע למלוה כחו בכך וכן מפורש בירושלמי על משנתנו אינו דומה אימתו של שטר גדול לאימתו של שטר קטן ומהאי טעמא נמי הוא דאמרינן בגמרא כדי שיכופ הלוה לפרעו כלומר כדי שיכופ אותו עמו [כמו] שהיה כופהו מתחלה ולא יגיע כחו. הר"ן ז"ל:

8. שו"ע חושן משפט - סימן נד

(א) מי שפרע מקצת חובו, אם רצה המלוה בית דין יעשו לו שטר ממה שנשאר חייב לו ויכתבוהו מזמן ראשון, אבל לא עידי השטר: הגה - אף על פי שהוא מרצון הלוה (רשב"ם). אבל מזמן הפרעון ואילך יכולים עדים לעשות לו שטר אחר אם הוא מרצון הלוה (הגהות אשרי פ' גט פשוט). ואם רצה יכתוב שובר והמלוה יתן שכר הסופר לכתוב השובר. ואם אין שטר למלוה, והלוה מבקש ממנו שובר, הוא יתן השכר (נ"י פ' ג"פ):

(ב) הבא לפרוע חובו, ואמר המלוה: אבד לי השטר, אין הלוה יכול לומר: לא אפרע לך עד שתחזיר לי שטרי, אלא ה"ז יכתוב לו שובר, ויפרע לו כל חובו.

בענין: רב תנא הוא ופליג

9. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קע עמוד ב

אמר רב הונא אמר רב אין הלכה לא כר' יהודה ולא כר' יוסי וכו'. פי' לאו דרב שהוא תנא ברא פליג על תנאי דמתני', אלא לומר דגמרא גמיר דרבנן פליגי עליהו, וכיוצא בו אמרינן בפרק ערבי פסחים (ק' א') אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כר' יהודה ולא כר' יוסי אלא פורס מפה ומקדש, דהכין סברי רבנן, וכן פירשו שם בירושלמי.

10. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן קכ

והמרדכי ריש יבמות שסובר דהסוגיא ביבמות בדף ג' ע"ב דאמר מנינא למעוטי דרב פליגא, ולשונו משמע שמתני' פליגא על רב שכתב מי שהמירה אשתו ונשא אשה אחרת ומת בלא בנים ונפלה קמי אחיו דהויא לה אשתו צרת סוטה לרב פטורה מחליצה ויבום ולמתני' צריכה חליצה או יבום, שפשוט שלשון זה אף שהעתיק כן גם ביש"ש שא"א שרב יפלוג על מתני' אף דאמרינן בכמה דוכתי רב תנא הוא ופליג מסתבר דהוא רק על ברייתות ולא על משניות דרבי סדרן דבבא המקומות הוא על מתניתא, ובב"ב דף מ"ב ע"א שהוא על מתני' דע"י עדים גובה מנכסים ב"ח איתא שם רק בלשון וכי תימא דאפשר שאמר זה רק לרווחא דמלתא היינו דאף אם תימא כן ששייך רב דהוא תנא שיפלוג גם על מתני' א"א לתרין משום דבעצמו אמר דמע"פ אינו גובה מן הלקוחות, ובחולין דף קכ"ב ע"ב דאר"ש בר יצחק רב תנא הוא ותני תנשמת אין הכוונה דרב פליג מסכת עצמו אלא רב תנא הוא וסדר ג"כ כמה ברייתות ותני בסתם גם תנשמת היינו מה ששמע מתנאים דחשבו גם תנשמת שלכן לא אמר בלשון רב תנא הוא ופליג משום דלא אמר זה מסכת עצמו אלא מתנאים שהיו לפניו שפליגי ולהווא תנא דחשיב תנשמת נתן רב טעם דהוא משום דלמיניהו הפסיק הענין.

11. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף קע/א

(תרלג) דף ק"ע. אמר רב אין הלכה לא כר' יהודה ולא כר"י, ופירשב"ם דרב תנא ופליג, ובתוס' כתובות ד"ה כתבו דר' יוחנן פליג בזה, וכיון דקיי"ל רב ור"י הלכה כר"י א"כ ס"ל דרב אינו תנא ולא יוכל לחלוק על תנאים, וקשה איך פסקינן הכא הילכתא כרב נגד המשנה, וד"ז שאלתי מכ' מו"ר הגר"ח הלוי זצ"ל מבריסק, והשיב, דבאמת גם אמורא יש בכוחו לחלוק על תנא, והא דמותבינן תיובתא לתנאי לאמוראי, הוא משום דאמורא אינו חולק על תנא, ואילו ידע דברי התנא לא היה חולק עליו, אבל במקום שחולק להדיא, אפשר להיות הלכה כמותו עכ"ל, ונראה מוכח כן ממה שנמצא בגמ' בכמה מקומות שאמרו האמוראים על משנה זו אינה משנה, וז"ל רב שריירא גאון באגרתו, והיכא דמשכחינן במתניתין מילתא משבשחא, וצריכא למסמי מינה מידי דאית בה קושיא ולא סליק, אמרינן סמי מכאן כן וכך, כי הנך דאותו ואת בנו דאמרינן אמר ר' יוחנן פרת חטאת אינה משנה עגלה ערופה אינה משנה, אלמא אי סלקא מתניתין ולא סלקא מבריייתא, ואף מסברא דחינן מתניתין כולה, כי ההיא דתנינן בטהרות מסרק של פשתן שניטלו שיניו, ואמרינן בהחולק ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו זו אינה משנה ולא עבדינן כוותיה, ממאי דמסיימי דוקני וכו' עכ"ל, מיהו בעיקר דברי תוס', דאיכא פלוגתא אי רב הוה תנא או אמורא, אינו נראה כן מדברי רבינו שריירא, וז"ל והוה נמי רבנן אחריני דאיתנינן תנאי ואמוראי, כגון ר' חנינא ור' ינאי ורב דהוה תלמידי דרבי וכו' ובכמה דוכתי אמרינן רב תנא ופליג, והוה נמי רבנן אחריני דהוה אמוראי בלחוד, כגון שמואל ורב שילא וכו' עכ"ל, ונראה הכונה "דהוה תנאי ואמוראי" שהיו במדרגה ממוצעת בין תנאי לאמוראי, וע"כ חולקים על תנאים וגם אמוראים חולקים עליהם, אלא דאכתי לא מיתרצא קושיית תוס' שם לימא ר' יוחנן אנה דאמרי כרב דהוה תנא, וחידוש גדול נמצא בחידושי הרמב"ן - ב"ב קל"א - דהא דמותבינן תיובתא לתנא לאמורא הוא רק אם דברי התנא נשנו במשנה או בבריייתא, אבל אם הן בלשון מימרא אפשר לחלוק על דברי התנא, וכן כתב שם בשיטה בשם רבינו יונה "ואף על פי שאין דרך האמוראין לחלוק על התנאים, הני מילי בדבר שסיימו אותו במשנה או בבריייתא" וכן נראה מלשון הגמ' גיטין דף מ"ב, מימרא הוא ומימרא לרבא לא ס"ל, ופירש רש"י מימרא בעלמא היא ואינה לא משנה ולא ברייתא, ונראה טעם החילוק הזה, משום דמשניות ובריייתות נסדרו בהסכם כל חכמי הדור, [וזהו טעם מ"ש בתוס' דדין מחלוקת ואח"כ סתם אינו תלוי בסידור המשנה שסידר רבי אלא לפי הסדר ששנה לתלמידיו, היינו דכח סתם משנה אינו מפני הכרעתו של רבי דמאי אולמא דרבי משאר תנאי אלא מפני הסכמת כל חכמי הדור שלמד עמהו] אבל מימרא נאמרה על דעת עצמו של התנא שאמרה, ולפי"ז נמצא דהחילוק אינו בין תנאי לאמוראי אלא בין משנה ובריייתא למימרא, ונמצא בגמ' דמקשינן גם מאמוראי קמאי כגון רב ורבה אף דהן מימרא, וצ"ל דמ"מ לא מותבינן תיובתא מיניהו, כמו דמותבינן ממשנה או ברייתא, אלא דהיכא דאפשר לשנויי משנינן, מיהו בסוגיא דיאוש שלא מדעת קאי בתיובתא לרבא מממרא דר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק [שמעתין] וע"ע ברש"י נדה דף כ"ו ע"א ד"ה אמר אביי וכו' לא תימא תני ר' חייא וכו' אלא אימא אמר ר"ח וכו' ור"ח תנא ואמורא וכו' עיי"ש: